Dunărea. Studii și materiale de istorie, vol. II, 2025, 300 p.

Cu al doilea număr, revista „Dunărea – Studii și materiale de istorie” a Centrului de Studii Dunărene Brăila-Galați „Episcop Melchisedec Ștefănescu” al Academiei Române se afirmă în rândul publicațiilor istorice de cea mai bună valoare.

Volumul masiv, de 300 de pagini, tipărit la Editura Academiei Române, umple un gol în istoriografia contemporană. Cum e și firesc, cele mai multe și mai interesante studii sunt referitoare la Brăila și Galați, la rolul Dunării în dezvoltarea acestei zone.

Revista se impune prin diversitate tematică – istorie, arheologie, teologie, literatură, corespondență – prin subiecte rare, prin date observate sau reluate dintr-o nouă perspectivă. De asemenea, nu e de ignorat faptul că autorii abordează subiecte mai vechi și mai noi, de la teme arheologice geto-dacice, la teme istorice medievale sau contemporane.

De asemenea, găsim abordări noi ale unor teme rare, ocolite în ultima vreme („Insula Șerpilor” sau „Lăcașurile de rugăciune musulmană la Brăila, în perioada otomană”).

Se cuvine să comunicăm și structura tematică a volumului: *Istorie și Arheologie*, *Teologie* și, în final, *Recenzii și note biografice*.

Valeriu Sîrbu, cercetător științific la Institutul de Arheologie Vasile Pârvan – București, analizează două piese din epoca geto-dacică: una descoperită la Budurească, jud. Prahova și a doua la Săvârşin-Cetăţuie, jud. Arad.

Un fragment de ceașcă descoperit la Budurească – Prahova are imprimat stindardul dacic – cap de lup, corp de șarpe, coadă penată – cea mai apropiată reprezentare de imaginile de pe Columna lui Traian. Piesa a fost datată în secolele V–IV a.Chr., deci cu aproape jumătate de mileniu înainte de reprezentările steagului dacic de pe Columna lui Traian. Avem de-a face cu cea mai veche reprezentare a steagului dacic în zona carpato-balcanică.

Matei Cazacu, cercetător la Centre National de la Recherche Scientifique, Paris, aduce *Contribuții la istoria mănăstirii Strâmbu-Găiseni (sec. XVI–XIX).* E prima abordare a istoricului acestei mănăstiri vechi de 500 de ani, readusă la viața mănăstirească din 2010, ca schit de călugărițe.

Ionel Cândea, directorul Centrului de Studii Dunărene Brăila-Galați „Episcop Melchisedec Ștefănescu”, începe în acest număr al revistei publicarea de documente (sec. XVIII–XIX) din colecția profesorului Gh. T. Ionescu – Universitatea București, încredințată autorului în 1981. În acest număr publică un hrisov din 18 ianuarie 1619 din timpul lui Gavriil Movilă, domn al Țării Românești, document aflat în copie și traducere de la sfârșitul sec. XVIII.

O analiză arheologică detaliată a Bisericii „Buna Vestire” (Greci) din Pitești efectuează istoricii Marius Păduraru, Ion Dumitrescu, Ioan-Andi Piţigoi, toți trei din cadrul Muzeului Județean Argeș. Ctitorul bisericii este Ivan Norocea, foarte interesant om politic din secolul al XVI-lea, cu dregătorii în Moldova și Țara Românească (postelnic, logofăt, pârcălab, vornic, hatman).

Un studiu foarte interesant oferă dr. Gabriel-Florin Ghinea de la Departamentul de Istorie al Facultății de Litere – Universitatea Hacettepe, Ankara. Tema *Lăcașurile de rugăciune musulmane din Brăila în perioada otomană* este mai puțin cunoscută în detalii, e o temă dificilă, abordată fragmentar. O viziune de ansamblu a acestei teme pare a fi abia acum realizată. În cei 290 de ani de ocupație otomană au existat, cu funcționarea în epoci diferite, 44 de lăcașuri de cult musulmane. Moștenirea otomană, creată în aproape trei veacuri, a fost repede distrusă, iar Brăila a redevenit oraș creștin de rit ortodox. Vechea geamie din centrul orașului „Sultan Osman” a devenit biserica ortodoxă „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”.

Un studiu foarte modern publică istoricul Cristian Constantin. Analiza *Scrisorilor în vreme de război ale lui Mihail Popovici din Brăila în slujba fraţilor Gheorghiev (1853–1856)*, e un mod modern de a evoca o perioadă istorică din perspectiva negustorilor europeni în dezvoltarea comerțului la Brăila, dar și în Muntenia, Peninsula Balcanică, Europa Centrală. Frații Evloghin și Hristo Gheorghiev – bulgari de origine – sunt negustori de mare forță în Balcani și Levant. Pentru comercianții de la Dunărea de Jos ei au fost un model de succes. În contactul concurenței cu comercianții evrei, greci, italieni, ei s-au impus în comerțul cu cereale, cu animale, dar și cu speculații bancare, bursiere.

Studiul lui Cristian Constantin oferă o schimbare de perspectivă asupra negustorilor străini văzuți până nu demult ca elemente perturbatoare ale vieții economice locale.

Un studiu al lui Tudor Nedelcea – *În concepția lui Eminescu: Chestiunea Dunării – chestiune europeană* – aduce în atenție complexitatea și modernitatea publicisticii eminesciene.

Cu *Lugubra monotonie a unei insule*, istoricul Constantin Ardeleanu evocă „viața cotidiană” pe Insula Șerpilor în perioada interbelică, pornind de la un reportaj al lui Felix Brunea-Fox, publicat în cotidianul „Dimineața”. Insula apare ca un spațiu enigmatic, de legendă, mitologie, pustiu și aventură.

La granița dintre istorie, filosofie și literatură se situează cercetătorul Valentin Popa cu studiul *Nicolae Iorga în oglindirea unui filosof: Vasile Băncilă*. Rezultă o interesantă imagine a marelui istoric și activitatea lui de susținere a tinerilor filosofi, istorici etc.

A doua secțiune a revistei – *Teologie* – e formată din două studii substanțiale, cu numeroase elemente de noutate, semnate de pr. Eugen Drăgoi și pr. Lucian Vasile Petroaia.

Primul studiu: *Catedrala Sfântului ierarh Nicolae și Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril și Biserica „Sf. Arhanghel Mihail” din Brăila. Câteva documete inedite din prima jumătate a secolului al XIX-lea.* Al doilea studiu: *Oratoriul Episcopului Melchisedec Ştefănescu: analiză de conţinut şi sublinieri teologice-liturgice.*

Și nu în ultimul rând, se cuvine să evidențiem o serie de facsimile, fotografii alb-negru și color, hărți, reproduceri ale unor tablouri care sporesc activitatea revistei.

Viorel Coman